

GELENEKSEL TEFTİŞ İLE İÇ DENETİM MODELİNİN FONKSİYONEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET: Türk kamu yönetimiyle ilgili sorunların çözülmesi ve kamu kaynaklarının etkin, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak bir denetim sisteminin hayata geçirilmesi hususları, ertelenemeyecek ülke ihtiyaçları olarak güncelliğini korumaktadır. Bakanlıklar ve diğer özerk kurum ve kuruluşların önemli bir kısmında merkez ana hizmet birimleri çeşitli sebeplerden dolayı yeterince denetlenememektedir. Bu konudaki birincil sebebi, denetim planlamasında ve denetim kaynağında aramak daha doğru olacaktır. Yazımızda, yönetimin bir alt süreci olarak denetimin fonksiyonel varlığı ve işlevi kamu yönetimi bağlamında değerlendirilerek; kamuda geleneksel denetim metodolojisi ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile kamuda uygulanmaya başlanan iç denetim yaklaşımı ele alınarak bazı değerlendirmeler yapılmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Kamu denetimi, teftiş, geleneksel teftiş, iç denetim, iç denetim modeli.

Giriş

Örgüt ve toplumların gelişmesi ve büyümesiyle güvenilir ve doğru bilgi elde etme ihtiyacı sürekli önem kazanmaktadır. Toplumlar gelişip büyüdükçe yapılan işlemlerin nitelikleri karmaşıklaşmakta ve karar alıcılara sunulan bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğu daha da önemsenmektedir. Bu durum yönetim sürecinde hata yapma olasılığını artırmaktadır.

Tüm örgütlerde çalışanların neler yaptığı, işlerin nasıl yürüdüğü ve amaca yönelik eylemlerin ne derece de gerçekleştiğinin bilinmesi, yönetimle ilgili bir zorunluluktur. Bu durumun sağlanması, örgüt içi bir birim tarafından denetim sonucu anlaşılabilmesi gibi bireylere özdenetim bilinci kazandırılarak da gerçekleştirilebilir (Yıldırım, Altın ve Yalçın, 2004, 214).

Denetimi gerekli kılan temel unsur, yönetim literatüründe "entropy" olarak bilinen örgütün güç kaybetmesini önlemektir. Sistem denetimsiz kalırsa yalnızlık, düzensizlik, kapalılık ve durağanlığa gömülür ve güç yitimi meydana gelir (Kimbrough ve Burket, 1990, 170'den aktaran Aydın, 2005, 3). Yazımızda, yönetimin bir alt süreci olarak denetimin fonksiyonel varlığı ve işlevi kamu yönetimi bağlamında değerlendirilerek; kamuda geleneksel denetim metodolojisi ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile

Adem YAMAN
İç Denetçi
Milli Eğitim Bakanlığı

"Türk idari yapısı içerisinde, kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyet ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun sağlanmasında, kaynakların verimli, etkin ve tutumlu olarak kullanılmasında, yolsuzlukların ortaya çıkarılmasında, sorumlulukların tespitinde ve yine ilgililerin sorumlulukları bağlamında hesap verilebilirliğin gerçekleştirilmesinde en önemli organ denetim kurumlarıdır"

kamuda uygulanmaya başlanan iç denetim yaklaşımı ele alınarak bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

Yönetimin Bir Alt Süreci Olarak Denetim

Modern hukuk devletlerinde yönetimin olduğu yerde denetim, denetimin olduğu yerde de yönetim sözü konusudur (Akıncı, 1999). Yönetim ve denetimin işlevselliği birbirini besleyen aktif bir doğurgan döngüye neden olabilmektedir (Uluğ, 2004, 97). Bir anlamda yönetim ve denetim, iç içe geçmiş fonksiyonlar bütünüdür (Atay, 1997).

Balcı (2000,17) örgüt içinde denetçinin çalışanlarla ilişkileri açısından rolüyle ilgili üç temel görevi olduğunu belirtmiştir: ilk olarak, çalışana ne iş yapacağını açık olarak betimlemek, ikinci olarak, işin nasıl yapılacağı ile ilgili teknik bilgi kaynağı olmak ve nihayet işi nasıl ve ne derece iyi yaptığı konusunda çalışana dönüt vermek olarak belirtmiştir.

Yönetim-denetim ilişkisi çerçevesinde, Falay'a (1987,53) göre bir denetim sürecinde örgütlerin aşağıda belirtilen faaliyetlerinin;

- Kanun ve düzenlemelerle tutarlı olması açısından mali işlemlerin, hesapların ve raporların denetlenmesi,
- Kaynakların verimli ve etkin kullanımının denetlenmesi,
- İstenilen sonuçlara etkin olarak varılıp varılmadığının belirlenmesi unsurlarının denetlenmesi gerekmektedir.

Denetim kavramının Anglo-Sakson ülkelerindeki karşılığı, "auditing" dir. Uluslar arası kullanımda "auditing" kavramı, kurumların finansal/mali kayıtların doğruluğunu kontrol etmek amacıyla yapılan inceleme anlamına gelmektedir (Logman,1995). Auditing kavramı köken olarak, latince "işitme veya dinleme" anlamına gelen "audire" fiiline dayanmaktadır. Bunun anlamı ise, eski tarihlere dayanan toplumlarda seçilmiş uzmanların, görevli kişilerin yaptıkları işleri dinleyerek, doğruları bulmaya çalışmalarıdır (Bozkurt ve Karabıyık, 1999, 7). Başta ABD olmak üzere kıta Avrupası ülkelerinin hemen hemen tamamında teftiş birimleri vardır. Teftiş (inspection) sisteminin, son yıllarda İngiltere gibi bazı Anglo-Sakson ülkelerinde de yükselen değeri olduğu bilinmektedir (Kaya, 2008).

1982 Anayasasının 123. Maddesi ve 3046 sayılı Kanununun 3. Maddesinde devlet idaresinin bir bütün olarak esas alınması gerektiği, görev yetki ve sorumlulukların tespitinde bu bütünlüğün bozulmayacağı vurgulanmaktadır. Türk idari yapısı içerisinde, kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyet ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun sağlanmasında, kaynakların verimli, etkin ve tutumlu olarak kullanılmasında, yolsuzlukların ortaya çıkarılmasında, sorumlulukların tespitinde ve yine ilgililerin sorumlulukları bağlamında hesap verilebilirliğin gerçekleştirilmesinde en önemli organ denetim kurumlarıdır.

Türk kamu yönetimiyle ilgili birikmiş sorunların çözülmesi ve kamu kaynaklarının etkin, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak bir denetim sisteminin hayata geçirilmesi hususları Avrupa Birliği ile 3 Ekim 2005 tarihinde başlatılan müzakereler çerçevesinde, AB Müktesebatına uyum kapsamında taahhüt edilen birer gereklilik olması yanı sıra kamuoyu tarafından da ilgiyle takip edilen ertelenemeyecek ülke ihtiyaçları olarak güncelliğini korumaktadır (MBKD, 2003, 2).

Bakanlıklar ve diğer özerk kurum ve kuruluşların önemli bir kısmında merkez ana hizmet birimleri çeşitli sebeplerden dolayı yeterince denetlenememektedir. Bu konudaki birincil sebebi, denetim planlamasında ve denetim kaynağında aramak daha doğru olacaktır. Kamu kaynaklarının nasıl harcandığını ve kullanıldığını, kamuoyunun hassasiyetle takip etme alışkanlığı kazandığı günümüzde, toplumun sosyal devlet ilkesi altında devletten beklentilerin artmasına

paralel olarak kamu hizmetlerinin karmaşıklaşması ve çeşitlenmesi, kamu hizmetlerinde çağdaş ve profesyonel yönetim tekniklerinin kullanımını gerektirmektedir. O nedenle de özel kesimde başarıyla uygulanan iç kontrol ve iç denetim uygulamalarının kamu kesiminde de uygulanması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Teftiş Kavramının Alt Fonksiyonları

Günümüzde “teftiş” denildiğinde hemen hemen her kesim kendi bilgi ve tecrübesine göre farklı algı düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Teftiş kavramı, soruşturma, inceleme, ön inceleme, denetim, kontrol ve hatta iç denetim vb... kavramları da içerdiği düşünülen bir anlam genişliğine sahip bir kavram olarak algılanmaktadır. Bu alt kavramlar içerdiği anlamlar bakımından şöyle açıklanabilir.

Teftiş: Arapça “fetş” kökünden gelen sözcük, bir şeyin aslını, doğrusunu, iş ve işlemlerini yolunda olup olmadığını anlamak için kullanılan bir ifadedir. Resmi anlamda kullanıldığında, teftiş Latince “specere” bakmak, “in-specere” içine bakmak anlamında kullanılmaktadır. (Kenger, 2001, 2). Kamu kurumlarında kurumsal terminolojide en yoğun kullanılan terimdir. Yörüker (2004) yürütülen kamu ya da özel hizmetlerin ulusal ve yerel performans standartlarını, yasal ve meslekî gereklilikleri ve hizmetin kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı hakkında bağımsız bir kontrol sağlayan ve raporlamada bulunan periyodik ve hedefli bir inceleme süreci olarak tanımlanmaktadır. Taymaz’a (2005, 4) göre teftiş, istenilen ve gereksinim duyulan yer ve zamanda sağlanan yönetimin/eğitimin her düzeyinde uygulanabilen bir mesleki rehberlik ve yardımdır.

Soruşturma: Türk Dil Kurumu’nun sözlüğüne (1994, 683) göre soruşturma: 1. Herhangi bir konuda, ilgili kişilere soru yönelterek bilgi toplama işi, tetkik ve tahkik yapmak. 2. Bir idare ya da adli kurumun yönettiği inceleme, tahkikat. 3: Her hangi bir konuyla ilgili durum ya da tutumu belirlemek için düzenlenmiş ayrıntılı ve kapsamlı soru dizisi anlamına gelmektedir. Diğer bir anlatımla soruşturma, öğrenilmek istenen şeyi inceden inceye ve etraflıca sorma ve araştırma işidir. Soruşturma açmak fiili, hukuk sözlüğünde (Yılmaz, 2005, 1114) bir kimseyi soruşturmaya başlamak, bir kimse hakkında tahkikat başlatma olarak tanımlanmıştır. Sorguç’a (1992, 83) göre soruşturma

aydınlatılmamış bir konuda ilgili kişilerden ve tanıklardan kapsamlı bilgi toplamaya veya uyuşmazlık olayının çözülüp gerçeğin ortaya çıkması için yapılan tüm işlemlere denir. Soruşturma, konu ve izlenen yol bakımından adli soruşturma ve disiplin (idarî) soruşturması olmak üzere ikiye ayrılır. Soruşturma, bir suç ihbarı ya da şikâyetten dolayı yapılan incelemedir (Kaya ve Doğan, 2002, 38).

Kontrol: Kontrol, Latince “contra” ve “rotulus” kelimelerinden türemiş olup, karşıt veya diğer bir kayıt ve/veya belge aracılığıyla bir şeyin doğruluğunu incelemek, araştırmak ve soruşturmadır (Kenger, 2001, 6).

Ön inceleme: Kamu görevi yapan, memur ve diğer kamu görevlilerinin görevleriyle ilgili Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa sürecinde görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında uygulanır. Memur ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili amirleri için hazırlanan bir incelemedir. İnceleme sonunda düzenlenen rapor, izin vermeye yetkili amiri bağlayıcı değildir. İlgili amir, raporda ulaşılan kanaatin aksi yönünde de karar vermesi mümkündür.

İç denetim: 5018 sayılı KMYK Kanunu ve uluslar arası iç denetim standartlarından hareketle iç denetim modeline ilişkin temel unsurları şöyle sınıflamak mümkündür;

- Objektif olması,
- Güvence ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
- Kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve değer katmak,
- Kurumun hedeflerinin geliştirilmesine yardımcı olunması,
- Risk yönetimi, iç kontrol süreçleri ve yönetim süreçlerinin denetimi,
- Sistematiği ve disiplinli bir çalışma öngörülmesidir.

İç denetim modelinin uygulanması ile ilgili olarak belirtilen temel unsurlarda, dikkatin yoğunlaştığı noktalar, kurumun amaçlarına objektif ve doğru bir şekilde

ulaşılmasına yönelik yönetime yardımcı olunması ve bu anlamda yönetime değer aşılmasıdır.

Sawyer'in (1981,6) yapmış olduğu tanıma göre ise iç denetim bir kuruluştaki;

- Finansal ve operasyonel bir bilginin doğru ve güvenilir olup olmadığının,
- Kuruluşun risklerinin tanımlanmış ve asgariye indirilmiş olup olmadığının,
- Kurumla ilgili kabul edilen iç politikaların ve diğer düzenlemelerin usule uygun izlenip izlenmediğinin,
- Kurumsal uygulamalarla ilgili standartların oluşturulup oluşturulmadığının,
- Kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığının,
- Kuruluşun, kurumsal hedeflerine etkin bir biçimde ulaşip ulaşmadığının, hususlarının belirlenmesi ve işletmenin yöneticilerinin ve diğer üyelerinin görev ve sorumluluklarını etkin bir biçimde yerine getirmelerinde destek olmak amaçlarıyla, tüm işlemlerin ve kontrollerin iç denetçilerce, nesnel ve sistematik bir şekilde gözden geçirilmesi ve onaylanmasıdır.

Dinçer' e (1986) göre, teftiş ve denetim kavramları aynı anlamda olmalarına karşın, mevzuatta ve Bakanlık yazışmalarında teftiş kavramı kullanılırken, akademik çalışmalarda ise denetim kavramı daha çok tercih edilmektedir. Denetim, teftiştten daha kapsamlı bir kavram olarak algılanmaktadır. Soruşturma, ön inceleme ve inceleme daha çok bir olay ve/veya belirli kişiler üzerinde yapılmaktayken, denetim ve hatta genel denetimde bir kurumun belirli zamandaki iş ve işlemlerinin kontrolü ve denetimi söz konusudur.

Fakat gerekli görüldüğünde denetim sürecinde de soruşturma yapmak ya da bir onay talebi ile konuyu Makamın bilgisine sunmak mümkündür. Uygulamada, denetimler sistematik ve belirli periyotlarda yapılmasına rağmen, soruşturmanın zamanını önceden tespit edebilmek pek mümkün olmamaktadır.

Yukarıda belirtilen denetim ve teftiş iş ve işlemleri

yöneticinin haricinde, müfettiş, kontrolör, denetmen, muhakkik, denetçi adı verilen kişiler tarafından da yapılabilmektedir.

Kamu Denetim Birimlerinin Denetimde Etki Alanı

Denetim kurumlarının üstlenmiş oldukları görevleri tam olarak yerine getirebilmesi ve denetimlerin sonucunda istenilen neticelerin elde edilebilmesi için etkin bir denetimin sağlanması gerekmektedir. Türkiye' de 50'den fazla denetim kurulunda/biriminde genel, ve özel bütçeli idarelerin toplamında müfettiş, hesap uzmanı, kontrolör ve vergi denetmenleri dahil tüm denetim elemanlarının sayısı 11 bin 541 düzeyindedir. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre ise 15 icracı bakanlığın (Milli Savunma Bakanlığı hariç) müfettiş sayısı, 1070 düzeyindedir.¹

Kamu örgütünde, görev yapan merkezi denetim elemanı ile taşra denetim elemanı arasında aynı denetim mahalli için astın üste karşı nasıl bir işlem sürecinin izleneceği belirtilmiştir. Mevcut düzenlemeler çerçevesinde aynı konu üzerinde (yer ve şahıs farklılığı olmadığı varsayıldığında) ast, çalışmasını bitirmiş ise tüm çalışmasını bir üst yazı ekinde, sonradan gelen üstü konumundaki denetim elemanına teslim etmektedir. Üst konumdaki denetim elemanı, denetim/soruşturma dosyasını devralarak, işin gereğini yapmaktadır. Fakat uygulamada, mahalli düzeyde denetim yetkisi olan denetim elemanlarınca yürütülmekte olan inceleme ve/veya soruşturma işi dosyanın gereğinin yapılarak raporun bitirilmesi aşamasına gelmiş ise ilgili mahalli denetim elemanlarının elleindeki işi bitirmeleri beklenmektedir.

Denetim uygulamalarında, iç denetim modeli ile birlikte mevcut denetim birimleri arasında bazı yetki çatışmalarının olabileceği muhtemel görünmektedir. 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun veto edildiği için mevcut denetim sürecinde yasal boşluklar oluştuğu düşünülmektedir. Mevcut denetim sisteminde bakanlık müfettişleri ile iç denetçiler özellikle idari ve mali uygunluk denetiminde ortak denetim alanına sahiptir. 5018 sayılı Yasada, iç denetimin, iç denetçi-

1 <http://www.memurlar.net/haber/3216/-Ulaşım Tarihi> 12/01/2011.

ler tarafından yapılacağı hükmü yer almaktadır fakat mevcut durumda, kurumların teşkilat yasalarında danışma ve denetim birimleri için belirtilen görevler ile 5018 sayılı Yasanın bazı amir hükümleri arasında bazı uyumsuzlukların olabileceği değerlendirilmektedir.

İç Denetim ile Geleneksel Teftiş Sisteminin Mukayesesi

Türkiye’de yıllardan bu yana Fransa denetim modeline benzerlik gösteren bir denetim sistemi uygulanmaktadır. Klasik teftiş sistemi, daha önce ifade edildiği üzere 3046 sayılı Yasa temelinde, kurumların teşkilat yasalarından kaynaklı bir yetki ile faaliyet göstermektedir. İç denetim ise 5018 Sayılı Kanununun 55. Maddesinde mali yönetim ve harcama öncesi kontrol ile birlikte iç kontrolün bir parçası olarak kurgulanmıştır. İç denetim, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğinin değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir.

İç denetim, iç denetçiler tarafından yapılır hükmü ile iç denetimin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı 5018 Sayılı Kanunda açıklanmaktadır. Kanun hükmünden anlaşılacağı üzere disiplinli, sistematik, sürekli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak, iç denetçiler eliyle yürütülecek olan iç denetim faaliyeti sonunda, kamu idaresinin çalışmalara değer katılacağı ve geliştirileceği öngörülmüştür. Bu sebeple de kaynakların etkililik, ekonomiklik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğinin ve idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile mali işlemlerin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi suretiyle gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

Kanunun belirtilen hükümlerinde açıklandığı üzere, iç denetçi denetim görevini yerine getirirken, İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenecek olan uluslararası kabul görmüş kontrol ve denetim standartlarına uygun hareket edileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca maddede, iç denetçinin görevini yerine getirilen bağımsız olduğu belirtilerek iç denetçinin üst yönetimce baskı altına alınmaması için asli görevi dışında hiçbir iş verilemeyeceği veya isteği dışında başka idari birimlerde kendisinin görevlendirilemeyeceği hususu hüküm altına alınmaktadır.

Ayrıntılarıyla açıklandığı üzere, mevcut sistemin-klasik denetim sisteminin taşıdığı kültür ile iç denetim modelinin taşıdığı yapı karşılaştırılarak söz konusu denetim modellerine ilişkin fonksiyonel anlamda temel farklılıklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Fonksiyonel Açından Geleneksel Teftiş İle İç Denetim Modelinin Mukayesesi

Farklılık Konusu	Geleneksel Teftiş Sistemi	Çağdaş İç Denetim Sistemi
Denetimin Kapsamı	Genel Denetim İnceleme, Gerektiğinde Soruşturma Mucipli Denetim Vesayet Denetimi	Risk Odaklı Denetim İç Kontrol Denetimi Süreç Denetimi Yönetimsel Süreç Denetimi
Denetimde İzlenen Yöntem	Uygunluk Denetimi Kurum ve İşlem Denetimi Birim Merkezli Periyodik Denetim Olay Sonrası Denetim	Süreç Denetimi BT Denetimi Performans Denetimi Sistem Denetimi Risk Değerlendirmesine Dayalı Hazırlanan Sıra Planlı Denetim
Denetim Yaklaşımı	Kurallara uyuma bağlılık Yönetimden bağımsızlık Geçmişin değerlendirilmesi Uyumsuzlukların tespiti	Sistemin sorgulanması Yönetime rehberlik Geleceğe yönelik olma Çözüm ortağı olunması

Kaynak: Yaman, A. (2008). İç Denetim Modelinin MEB’de Benimsenme ve Uygulanabilirliğine İlişkin Yönetici ve Denetçi Görüşleri, Ankara Üniversitesi. YL Tezi.

İç denetim modeli, klasik denetim modelinden farklı olarak denetimi bireysel olmaktan ziyade sistem odaklı ve sürecin tamamına yönelik iyileştirme ve çözümler öngörmektedir. İç denetim anlayışı olarak da geçmişe değil geleceğe odaklanmaktadır. Betimleyici bir ifadeyle, olmuş olayların sebebini sorgulamaktan ziyade, koruyucu ve önleyici hekimlik faaliyeti yerine getirmektedir.

İç denetimin modelinin uygulama sürecinde kendine özgü olası bazı kaygıları da bulunmaktadır. Söz konusu kaygılara ilişkin ilk akla gelenler şunlardır;

- Denetim sonucunda kurumla ilgili bir katma değer yaratılamaması,
- Kurumların işlemlerinde beklenen düzeyde iyileştirme ve geliştirme sağlanamaması,
- İç denetçilerin geçmişteki alışkanlıkları (hata ve suçlu arama anlayışı ile teftiş ve soruşturmacı zih-

"Denetim ve müfettişlerden beklenen, özellikle genel denetim ve teftişlerde kurumsal amaç ve stratejilerin sürdürülebilirliğine katkı sağlayabilecek bir yaklaşım olması yönündedir"

niyet) içinde bir çalışma sergileme ihtimalleri (Duman, 2005,3),

- Avrupa Birliği süreci ile önem kazanan söz konusu iç denetim modelinin, AB sürecinin sekteye uğrama ihtimali durumunda modelin uygulama sürecinin devam edip etmeyeceği,
- İç denetim uygulamalarının kurum üst yönetimi ile sınırlı olması... vb. konular iç denetim modelinin bir anlamda hassas noktalarını oluşturmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde günümüz Türkiye'sinde yönetimin, denetim kurullarından/birimlerinden ve denetim anlayışından beklentileri mevcut denetim kültürü ve hafızasına pek uymamaktadır. Denetim ve müfettişlerden beklenen özellikle genel denetim ve teftişlerde kurumsal amaç ve stratejilerin sürdürülebilirliğine katkı sağlayabilecek bir yaklaşım olması yönündedir. İdarenin amaçları doğrultusunda işleyişin önündeki olası risklerin olabilecek en alt düzeye çekilerek bir anlamda "koruyucu-önleyici" rehberlik hizmetinin verilmesidir. Daha özet bir ifadeyle, mevcut teftiş, müfettiş kavram ve fonksiyonlarına yüklenen anlamların değişmesi; kullanılan denetim metodoloji ve enstrümanlarının değişim ve gelişim göstermesi bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır. Bu değişim ve gelişimden maksat, kurul ve birimlerin yapı ve idari olarak değişimi değil, işlevi olmalıdır. Bu itibarla, Teftiş kurulları ile iç denetim birimlerinin bir anlamda birbirlerine benzer fonksiyon ve misyonları ile stratejik ortaklık tesis edebilmeleri mümkün görülmelidir. Fakat unutulmamalıdır ki, iç denetim metodolojisi bilinen müfettişlik yaklaşımıyla yürütülebilecek bir olgu değildir. Aslında iç denetçi ile müfettiş birbirlerine alternatif değildir, olmamalıdır da. Dolayısıyla iç denetim birimleri ile teftiş kurulları birbirlerine alternatif görülmemelidir.

Eğer önemli olan kurumsal kazanım ise, mevcut donanım ve yeterlikler çerçevesinde ideal ve stratejik bir yetki ve görev paylaşımı ile hareket edilmeli ve yapılan çalışmalar birimler arasında raporlar düzeyinde paylaşılmalıdır. Kamu kurum ve kuruluşlarındaki teftiş ve diğer denetim elemanları, maalesef kurumlardaki işleyişlere ilişkin ihbar ve soruşturma işlerine yoğunlaşmak durumunda kalarak diğer asli işlerine çok az zaman ayırayabilmektedirler. Kurumlarda yürütülen inceleme ve soruşturma işlerine ilişkin iş yoğunluğu mevcut teftiş ve denetim kurullarının kendi kurumlarıyla ilgili yapısal sıkıntılarına eğilmelerine pek fırsat vermemektedir. Birçok denetim elemanının üzerinde eş zamanlı olarak verilmiş birden fazla inceleme ve soruşturma görevi bulunmaktadır. Teftiş ve diğer denetim birimleri ile iç denetim birimlerinin yürürlükteki mevzuatları göz önüne alındığında; görev çakışmalarının yaşanması kuvvetle muhtemel görülmektedir. Çalışma usul ve esaslarında soruşturma yetkilerinin olmadığı iç denetçiler ile bu yetkiye haiz teftiş ve diğer denetim kurulları arasında koordinasyonun ya da çalışma evreninin belirlenmesi ile ilgili bir çerçeve mevzuatın olmaması olası bir kaosa, kaynak israfına ve mükerrer denetim çalışmalarının yaşanmasına zemin hazırlamaktadır.

Yukarıda belirtilen açıklamalar muvacehesinde ve 5018 sayılı KMYK Kanunu'nun kamu kaynağının kullanılmasının genel esaslarının belirlendiği mali saydamlık (7. Madde), hesap verme sorumluluğu (8. madde), ve stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme (9. Madde) amir hükümleri bağlamında denetim kaynağı etkin ve verimli değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak bu süreçte;

- Ulusal boyutta yürütülen ve birden fazla Bakanlığın hizmet sahasına müteallik konularda yürütülen denetim raporlarının ilgili tüm Bakanlıklara ve hizmet sunumu yapan kurumlara gönderilmesi,
- Aynı kurumda bulunan danışma ve denetim birimlerinin yıllık bazda yürüttükleri denetim programlarını mükerrerliğe ve denetim kaynağının daha etkin kullanımı için birlikte koordine etmeleri,
- Aynı kurum denetim birimlerince düzenlenen raporların, belirli aralıklarla paylaşımında bulunmaları,

- Aynı kurum danışma ve denetim birimlerinin denetim konu ve süreçlerine ilişkin uzmanlık düzeylerine göre stratejik planlamaların yapılması,
- Operasyonel anlamda yolsuzlukların önlenmesi-ne, işlemlerin risk düzeylerinin azaltılması ve usulsüzlerin oluşmaması için gerekli önleyici denetim hizmetlerinin sunulması yönünde denetim kaynağının planlanması ve denetim elemanlığı müessesinin yeniden yapılandırılması daha fazla ertelenmemesi gereken bir durum haline gelmiştir.

KAYNAKLAR

1. Akıncı, M. (1999) Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman, İstanbul: Beta Yay.
2. Atay, C. (1997). Devlet, Yönetim ve Denetim. Bursa: Marmara Kitabevi.
3. Aydın, İnyet. (2005). Öğretimde Denetim. Ankara: PegemA yayıncılık.
4. Balcı, A. (2000). Örgütsel Sosyalleşme: Kuram, Strateji ve Taktikler. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
5. Bozkurt, E. ve Karabıyık, İ. (25-27 Kasım 1999). Türk Millî Eğitiminde Denetim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. 21.Yüzyıl Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumunda sunuldu, Ankara.
6. Dinçer, A. (1986), Türk Millî Eğitim Sisteminde Denetim ve Değerlendirme. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
7. Duman, Ö. (22 Aralık 2005). Kamuda İç Denetim. I. Kamu İç Denetim Konferansında sunuldu. Ankara
8. Falay, N. (4-5 Haziran 1987). Verimlilik, Etkinlik ve Tutumluluk, T.C Sayıştay, Çağdaş Sayıştay Denetimi Sempozyumunda sunuldu. Ankara.
9. Kaya, B. (10/07/2008) "Dünyada ve Türkiye'de İç Denetim" konulu paylaşım.
10. Kaya, N. ve Doğan, C. (2002). Soruşturma Rehberi. Ankara: Seçkin Dağıtım.
11. Kenger, E. (2001). Denetçi Yardımcıları Eğitim Notu. Ankara Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurumu.
12. Longman (1995). Dictionary of Contemporary English
13. Maliye Bakanlığı Kontrolörleri Dernekleri (MBKD), (2003). Kamu Denetiminin Yeniden Yapılandırılması. Ankara.
14. Uluğ, F. (2004). KAYTEK Tasarısı Işığında Kamu Denetim Sisteminde Yeniden Yapılanma. Amme İdaresi Dergisi. Sayı. 37/2, Haziran. Ankara.
15. Sawyer, L. B. (1981). Sawyer's Internal Auditing, The Practices Of Modern Internal Auditing. The Institute of Internal Auditors. Florida: Almond Springs.
16. Sorguç, B. (1992). Adli Soruşturma. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Öğretmen Kitapları Dizisi. No: 195
17. Taymaz, H. (2005). Eğitim Sisteminde Teftiş, Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, 6. Baskı, Ankara: PegemA Yay.
18. Türk Dil Kurumu. (1994). Okul Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, yayın No: 603.
19. Yaman, A. (2008), Yaman, A. (2008). İç Denetim Modelinin MEB'de Benimsenme ve Uygulanabilirliğine İlişkin Yönetici ve Denetçi Görüşleri, Ankara Üniversitesi. Yaym. YL Tezi.
20. Yılmaz, E. (2005). Hukuk Sözlüğü. Ankara: Yetkin Yay. 9. Baskı
21. Yıldırım, O., Altın, R. ve Yalçın, O., (04 – 05 Mayıs 2004). İş Gücünde Aranan Çekirdek Beceriler, Mesleki ve Teknik Eğitimde Eğitim Kurumu–İşletme Diyalogu Konferans Notları. Ankara
22. Yörüker, S. (2004). Başka Ülke Örnekleri Temelinde Kontrol, Denetim, Teftiş ve Soruşturma; Kavramsal Bir Çerçeve. Ankara: Tesev. Yay.
23. Yörüker S. (Mayıs 2004). TESEV Denetim Çalıştayı, Ankara.
24. www.memurlar.net